

Skip ella arbeiðspláss?

Byggja vit »skip« - ella byggja vit arbeiðspláss, tá ið vit byggja skip? Skip aftaná skip er komið. Vøk-ur, snotilig, angandi av nýggjari máling, skín-andi í sólglæmuni, fagurt litt, fógur á at líta. - Tey vóru gul - svørt - blá og reyð. Tey hava eitt yndisligt spring, vakrar nærum sansiligar linjur og kurv-ar - meðan arbeiðsplássid nærum altíð var einans ein hissini amboðskassi, stúvaður niður í bonkin, nakrir pakkar av seymi, eitt noða av twine, nakrar slanguklemmur, eitt sløg av gummipakningi. Nøkur bretti surrað uppá brúgvatakinum... tað var alt - og tað er framvegis alt!

Hyggja vit eftir hvat vit hava gjørt, so kann sigast, at vit fyri skjótt mongum árum síðani lótu byggja nøkur skip, men burtursæð frá hesum at reka sjálv skipini, so hava vit ikki bygt arbeiðspláss á sjónum. Tað tykist ikki at hava verið hin stóri áhugin fyri hvussu gerast skuldi við fiskin, eftir at hesin var komin á dekkið. Hvørki á føroyskum skipasmíðjum ella millum reiðarar var nakar áhuga fyri spurningum sum rationalitetur, funktionalisma ella ergonomi. Óbroyttur, enn her á okkara døgum, ræður framvegis tann hugburður, sum gjørdi seg galdandi, tá viðagitna skottfjøl, ætlanin var at nýta til flekiborð, var hird aftur hagar hon var tikin

Hevur kostað okkum alt

Ólíka longri høvdu vit verið komin sum tjóð, høvdu vit við síðuna av okkara mætu sjóhetju niðri í Vágshotni havt sett upp eina standmynd av føroyska sjómanninum tvíhaldandi um sína skottfjøl. Dagliga áminningin um hetta syrgiliga fyribrygdi - hesa skottfjalamentanina, vit kunnu kalla, kundi tá havt ført til, at tað fyri langari tíð síðani hevði verið beint fyri hesi mentan. Ein mentanarleivd - ella meira rætt kanska »eitt arrogant hugmóðsligt villfari!«, ið hevur verið okk-

heimin. Tá hon eftir bert einum lítlum bili aftur varð vrakað, vórðu allar royndir til tess at lyfta føroyska fiskivinnu úr miðöld fram til okkara dagar fullkomiliga lagdar í oyði.

Tað hevði verið ólíkað lættari

Tað kundi eisini verið spurt soleiðis í samband við hús, og skulu vit til dømis fara undir at framleiða bilar, so er ivaldest ikki nóg mikið einans at byggja eitt hvørt hús. Neyðugt verður tá at byggja okkum tilík arbeiðspláss, ið gera tað møgult hjá okkum at fara undir at framleiða bilar. Samanumtikið so hava vit í Føroyum bygt ógrýnnu av húsum, men vit eru av hesi orsök ikki førir fyri at framleiða bilar. Vit hava ikki gjørt fløgur í tilík arbeiðspláss, sum ein bilíðnaður hevur fyri neyðini. Vit kunnu sláa fast, at sjálvt um vit hava nóg mikið av húsum, so eru vit ikki førir fyri at framleiða so frægt sum ein einstasta billur. Mær vitandi so hevur eingin gjørt sær tankar um at seta á stovn ein tilíkan ídna. Ikki tí, tað vildi ikki verið hitt byttasta hugskotið, at fingið samráðst seg fram til framleiðslu av einumhvørjum einføldum

Ístaðin fyri at gera fløgur í ta røttu teknologiina, hava vit sett pengar av á fíggarlógini til at þjessa um vvirleðrið á okkara skeivt niðurslitna flota av gomlum tufflum, sigur John Smith. Greinin var -prentað í „Trygd og Trivni“ hjá arbeiðseftirlitinum, men verður endurprentað við loyvi hövundans

um øðrum líknandi ídnaði. Tilíkt hevði verið ólukkan

um til rávøru, hesin ídnaður hevur at dragast við. Var tað hinvegin einhvør kompon-entframleiðsla í staðin, hevði flotin kunnað verið byttur um við eina orðabók. Tað negativa hevði tá verið, at rávøran hevði komið uttaneftr, og at okkara fiskivinnurelatteraða mentan rættiliga skjótt hevði farið í søguna so hvørt, sum fiskiflotin hevði minkað burtur í einki.

Upp og niður - aftur og fram

Orsøkin til at hetta verður sagt, er tann, at framleiðslan av fiskablokki er víst til at førka seg aftur og fram, upp og niður, alt svingandi við teim sera turbulentu viðurskiftunum, ið galda fyri útboðini av ráfiski, har tað ikki fæst nøkur trygd fyri, at fiskurin í morgin hevur somu dygd, sum fiskurin frá í gjár. Hetta tí at vit ongantíð hava gjørt nakað grundleggjandi fortreytirnar hesum viðvikjandi.

Uttan at tað vóru gjørdar fløgur í arbeiðspláss úti til havs, sum kundu havt tryggjað okkum stóð ráfiskaviðurskifti (les: stabil góðskukriteriir) sum grundarlag undir blokkframleiðslu í størri stíli, so var øll føroyska orka lögð í at byggja upp eina framleiðsluorku til ein rávørustreym, sum reelt ongantíð hevur verið til - hvørki nú

ella tá. Støðan innan fiski-ídnaðin er einki annarleidis enn støðan innan tann ikki eksisterandi bilíðnaðin. Í báðum førum eru fortreytirnar ikki til.

Var tað nú tað???

Hyggja vit nærri eftir, hvussu vit hava gjørt, tá vit hava bygt t.d. kirkjur, so er greitt, at alt endamálið við hugtakinum kirkja hevur ligið frammalaga í huganum, tá teknað og bygt hevur verið. Menn hava vandað sær um, ikki bert tað verðsligt visuella, men eisini um allar tær funktiónir, skyldur og tæknastur, sum eru partur av einari kirkju. Flest allar kirkjur kunnu tí sigast at vera »væl úr hondum greiddar« ergonomiskt, og flestu teirra kunnu sigast at vera góð arbeiðspláss. Sjálvt um tað ikki kann sigast, at ein kirkjulig funktión er tikin fram um eina aðra, so hevur stóru dentur verið lagdur á tað rationella og tað praktiskt funktionella, tá bygdar hava verið kirkjur.

Síðst í 50-árunum, fyrst í 60-árunum var føroyski fiskiflotin endurnýggjaður. Tey, sum enn minnst hesa tíðina við euforiskari optimis-ismu og angan av nýggjari máling, munnu eisini minnst ilingarnar av einari koll-ektivari orku, nýggjum dirvi og einari nýggjari trúgv. Tað sá gott út - spurningurin er: »Var tað nú tað?«

Teir. ið bygdu kirkjur-nar vóru frammanfyri

Verður hugt nærri eftir hesum skipum og spurningarnir verða settir um ergonomi, funktionalismu og rationalitet, so er skiligt, at hesir, ið hava fingist við at byggja kirkjur og forsamlingshús, hava verið langt framman fyri teir, sum ábyrgdina hava havt av at standa fyri endurnýggjanini av okkara fiskiflota. Ikki tað allarminsta - einki - ikki-so frægt sum ein fjøl varð sett upp til nakað, ið kundi havt líknað ergonomiskt treytaðum tiltøkum, ikki eitt arbeiðsborð ella nakað tilíkt. Ikki tí, tað vóru líka so nógvar tekningar sum tað vóru skip, og sjálvt um øll skipini funktionalistiskt sæð vóru fullkomiliga eins, so var nærum einki skip akkurát sum hitt. Á hesum teknikum kundi um stýri-borð framman tvørs á summum síggjast ein lítill sirkul. Hesin sirkul indiker-að ætlaða staðið at seta línuspælið á. Annars var einki.

Jú, tíverri, ásanast má, at tað hevur verið munur á hesum, ið hava bygt okkara kirkjur, og so á teimum, ið

Ílla komnir av teim skaðum, vit hava fingið av tí nýggja trolaraflotanum, tykist ikki sum um orka er eftir til so frægt sum at byggja nýtt. Á øllum fyra, eyðmýktir, bankaðir og útbrendir, detta vit innum gáttina til eina nýggja öld. (Myndin er heilt tilvildarlig)

Tá skottfjølín varð tikin upp, var hon lykilin inn í hin teknologisk framkomna

luti og virka sum undirle-erandørur hjá til dømis bila-íðnaðinum ella einumhvørj-

lættari enn at fáast við fram-leiðslu av fiskablokki gjørt úr tí svikafulla grundarlag-